

Nr 172.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående restitution till International Telephone & Telegraph Corporation av viss stämpelavgift; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om *restitution till International Telephone & Telegraph Corporation av viss stämpelavgift* samt anför därvid:

Förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper innehåller bland annat följande. När fondpapper, däribland aktier, överlåtas genom köp eller byte, skall avräkningsnota upprättas. Vid köp åligger det som regel säljaren att upprätta avräkningsnota, under det att vid bytesavtal sådan nota skall upprättas, fränsett vissa fall som nu ej äro i fråga, av vardera kontrahenten. I sistnämnda fall upptages i avräkningsnota värdet å de fondpapper, som

överlåtas av den kontrahent, som har att upprätta notan. Vid köp av aktier skall avräkningsnota, fränsett fall som nu ej äro i fråga, fördes med stämpel till ett belopp av 30 öre för varje påbörjat belopp av 100 kronor av aktiernas sammanlagda värde. Vid byte av aktier skall avräkningsnota fördes med stämpel till ett belopp av 15 öre för varje påbörjat belopp av 100 kronor av de i notan upptagna aktiernas värde. Stämpelpfikt äger dock icke rum, då aktie utan mellangift utbytes mot annan eller andra aktier i samma bolag och till enahanda eller lägre belopp.

I skrivelse till generalpoststyrelsen den 8 juni 1933 anhöll *Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkursbo*, att styrelsen ville förordna att till konkursboet måtte restitueras beloppet av den stämpel, 85,522 kronor 50 öre, som åsatts en skrivelsen bifogad, av konkursboet upprättad avräkningsnota, eller den del av beloppet, som funnes överstiga vad som rätteligen hade bort betalas i stämpel; härjämte anhölls om ränta.

Skälen för denna framställning ha närmare utvecklats i en av *International Telephone & Telegraph Corporation* — i det följande benämnd ITT — till generalpoststyrelsen ingiven, den 27 juni 1933 dagtecknad skrivelse, vari hemställdes om bifall till konkursboets ansökan. I sistnämnda skrivelse anfördes bland annat följande:

ITT hade i Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkurs ägt en fordran å 11 miljoner dollars jämte sex procent ränta därå från den 22 juni 1931. Som säkerhet för denna fordran hade legat 410,000 aktier av serie A i Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson och 200,000 aktier av serie B i samma bolag. Vid förhandlingar mellan konkursboet och ITT hade enighet vunnits därom, att ITT skulle få övertaga panten mot avstående av sin fordran. På grund av bestämmelse i Telefonaktiebolaget L. M. Ericssons bolagsordning hade emellertid ITT såsom utländskt bolag icke kunnat förvärva mera än cirka 154,600 av de pantsatta A-aktierna (jämte alla B-aktierna). I följd härav hade överenskommit med Stockholms enskilda bank och Aktiebolaget Svenska Handelsbanken, att de övertaliga 255,400 A-aktierna skulle övertagas av bankerna mot att de i stället lämnade ITT motsvarande antal B-aktier. Härom hade mellan bankerna, ITT och konkursboet den 9 december 1932 träffats ett avtal, vilket även innehållit, att konkursboet till ITT överläte övriga pantsatta aktier, att ITT avstode från sin fordran i konkursen samt att alla å avtalet belöpande stämpelkostnader skulle betalas av ITT.

När fråga uppstått om upprättande och stämpelbeläggning av avräkningsnota rörande de av konkursboet till bankerna överlätna 255,400 A-aktierna, hade konkursförvaltarna helt naturligt icke velat taga någon risk att ådraga sig ansvar genom underlåtet eller bristfälligt fullgörande av föreliggande stämpelpfikt. De hade därför verkställt stämpelbeläggning efter det dyraste alternativ, som kunde tänkas ifrågakomma, samt nödgat ITT att inbetala det höga stämpelbeloppet under protest och förbehåll om att, om och i den mån restitution komme till stånd, återfå det restituerade beloppet.

I enlighet härmed hade överlåtelsen från konkursboet till bankerna betraktats såsom en försäljning och avräkningsnotan upprättats såsom för köp av fondpapper. Köpeskillingen hade ansetts utgöras av den valuta, som konkursboet för överlåtelsen av dessa 255,400 aktier erhållit av ITT, d. v. s. avstående från den å dessa aktier i förhållande till samtliga 610,000 aktier

belöpande delen av ITT:s fordran i konkursen. Denna fordrans värde hade beräknats efter det teoretiskt tänkbara fall, att konkursen komme att lämna tillgång till full utdelning åt oprioriterade borgenärer. Efter en kurs för dollarn av 5 kronor 69 öre och med hänsyn till ränta för tiden 22 juni 1931—9 december 1932 hade sålunda det belopp, efter vilket stämpeln skolat beräknas, i avräkningsnotan angivits till 28,507,450 kronor 3 öre samt stämpel pålagts notan med förenämnda belopp, 85,522 kronor 50 öre.

I skrivelsen hävdades, att denna stämpelbeläggning uppenbarligen vore oriktig, och anfördes härutinnan bland annat:

Enligt sakens natur och gängse praxis vore en uppgörelse, varigenom en borgenär övertog hypotek som likvid för sin fordran, icke att bedöma såsom köp enligt fondstämpelförordningens mening. Hade det varit fråga om aktier i olika bolag, skulle däremot otvivelaktigt stämpelpliktigt byte ha förelegat. Konkursboet hade då haft att rörande de till bankerna överlättna aktierna upprätta avräkningsnota och stämpelbelägga denna efter 15 öre per 100 kronor av aktiernas kursvärde, liksom bankerna haft att rörande de av dem till ITT överlättna aktierna upprätta avräkningsnotor, stämpelbelagda på motsvarande sätt. Stämpelskyldighet föreläge däremot enligt särskilt stadgande i förordningen icke, då aktier i ett bolag utan mellanavgift byttes mot andra aktier i samma bolag till enahanda belopp, d. v. s. just i ett sådant fall som här föreläge. Även om man trots ordalagen i förordningen ansåge, att det åberopade stadgandet icke vore tillämpligt på t. ex. byte mellan stam- och preferensaktier, måste likväl stämpelfrihet föreligga då, såsom här, aktierna av serierna A och B ej blott lydte å samma belopp utan även medförde alldeles samma rätt till andel i tillgångar och vinst, och olikheten blott låge i röstvärdet samt i restriktionen beträffande rätten för andra än svenska medborgare att förvärva A-aktier.

På grund av det sagda vore transaktionen i dess helhet att bedöma såsom stämpelfri och detta vare sig man betraktade densamma såsom en enhetlig uppgörelse mellan tre parter eller man för tanken upplöste den aningen i ett ITT:s övertagande av A-aktierna, åtföljt av byte mellan ITT och bankerna, eller i ett byte mellan konkursboet och bankerna, åtföljt av ITT:s övertagande av det genom bytet ändrade hypoteket. Skulle bytet anses stämpelpliktigt, hade i allt fall den av konkursboet upprättade avräkningsnotan ej bort beläggas med stämpel till högre belopp än 15 öre för varje 100-tal kronor av kursvärdet den 9 december 1932 av de 255,400 A-aktierna, 16 kronor 50 öre per aktie, eller således ett belopp av 6,321 kronor 15 öre.

Om slutligen mot all förmodan avräkningsnotan ansåges rätteligen ha bort stämpelbeläggas såsom för köp, vore i allt fall värdesättningen av vederlaget påtagligen oriktigt. Detta värde hade icke bort beräknas annorlunda än till värdet av aktierna själva eller således efter berörda grund till 4,214,100 kronor, i vilket fall stämpeln — efter 30 öre per 100 kronor — skulle uppgått till 12,642 kronor 30 öre.

Felaktigheten i den av konkursboet verkställda stämpelbeläggningsen syntes vara så påtaglig, att formella omständigheter icke borde få ställa hinder i vägen för avvägbringande av rättvisa genom restitution. Fallet syntes närmast vara jämförligt därmed, att stämplat kommit att genom misskrivning eller annan därför jämförlig åtgärd bli obrukbara och därför återtagas av postverket.¹

¹ Se 30 § i förordningen den 19 november 1914 angående stampelavgiften, jämförd med 19 § i fondstämpelförordningen.

Sedan *generalpoststyrelsen*, under anförande att styrelsen saknade befogenhet att till prövning upptaga ärendet, underställt detta Kungl. Maj:ts prövning, har inforrats utlåtande av *statskontoret*, som anført i huvudsak följande:

Överlåtelsen från konkursboet till bankerna av 255,400 A-aktier mot att bankerna för konkursboets räkning ställde samma antal B-aktier till ITT:s förfogande syntes få betraktas som en fristående transaktion, som i stämpelhänseende borde bedömas utan samband med frågan om det slutliga ändamål, som transaktionen vore avsedd att tjäna. Statskontoret delade uppfattningen att stämpelfrågan borde behandlas såsom beträffande byte, men kunde däremot ej finna att den åberopade bestämmelsen om stämpelfrihet för vissa byten vore tillämplig. Visserligen rörde det sig om aktier i samma bolag, men det låge i sakens natur att en förutsättning för stämpelfriheten måste vara, att det gällde aktier medförande identiskt samma rättsverkningar. Så vore här ej fallet. Avräkningsnota såsom vid byte hade sålunda bort upprättas dels av konkursboet beträffande A-aktierna och dels av bankerna beträffande B-aktierna. Efter det angivna börsvärdet, vilket gällt för båda slagen av aktier, hade vardera avräkningsnotan skolat draga en stämpel av 6,321 kronor 15 öre och transaktionen i sin helhet således en stämpel av 12,642 kronor 30 öre. Ur den synpunkt, varom nu vore fråga, vore för statsverket likgiltigt, huru detta belopp fördelade sig på de olika kontrahenterna, och yrkandet att man endast borde räkna med den på konkursboets avräkningsnota belöpande stämpeln förtjänade därför ej avseende.

För bankernas tillhandahållande åt ITT av de tillbytta B-aktierna kunde, då denna transaktion varken utgjorde köp eller byte, någon stämpelavgift icke ifrågakomma.

Tydligt vore att stämpel erlagts med ett 72,880 kronor 20 öre för högt belopp. Rättvisa och billighet syntes kräva, att detta belopp återställdes till ITT, som enligt därom träffat avtal erlagt stämpelavgiften. Visserligen innehölle fondstämpelförordningen inga bestämmelser om restitution — detta helt naturligt, då stämpelbelägningen ankomme å kontrahenterna själva — men det syntes i allt fall icke böra komma i fråga, att statsverket genom att vägra restitution skulle på ITT:s bekostnad göra sig motsvarande vinst.

Beträffande sättet för restitutionen vore det visserligen riktigt, att fallet närmast vore jämförligt med det i 30 § stämpelförordningen avsedda, då stämpel genom misskrivning eller annorledes blivit för sitt ändamål obrukbar och av *generalpoststyrelsen* utbyttes mot annan stämpel. Här vore emellertid icke fråga om utbyte utan om restitution. Då fondstämpelförordningen icke innehölle någon bestämmelse härom, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva att till ITT finge utbetalas och å inkomsttiteln stämpelmedel avföras ett belopp av 72,880 kronor 20 öre. Därest ett sådant medgivande lämnades, syntes vid bemyndigande för statskontoret att utanordna beloppet böra föreskrivas, att konkursboets exemplar av avräkningsnotan skulle företes för att förses med anteckning om restitutionen.

Slutligen har *bank- och fondinspektionen* avgivit infortrat utlåtande, vari anförts:

Inspektionen delade statskontorets uppfattning, att överlåtelsen från konkursboet till bankerna av 255,400 A-aktier mot att bankerna tillhandahållit samma antal B-aktier borde i fondstämpelhänseende betraktas såsom ett

byte, för vilket stämpel skolat utgå med tillhoppa 12,642 kronor 30 öre. Efter genomförandet av denna fristående transaktion finge konkursboet anses ha varit ägare till de tillbytta B-aktierna, och likaså borde dessa aktier där-
efter i stället för A-aktierna anses ha utgjort hypotek för konkursboets skuld till ITT. När sedan ITT såsom betalning för sin fordran hos konkursboet övertagit de för denna fordran hypotiserade aktierna, låt vara att detta formellt skett med bankernas biträde, hade detta varit en transaktion, för vilken fondstämpelavgift icke skolat utgå.

Inspektionen anslöte sig slutligen till statskontorets uppfattning, att rättvisa och billighet krävde, att ITT, som enligt avtal med konkursboet erlagt den ifrågavarande stämpeln, bereddes möjlighet att återfå den fondstämpelavgift, som felaktigt erlagts och att för sådant ändamål framställning gjordes till riksdagen.

I samband med ifrågavarande transaktion mellan Aktiebolaget Kreuger & Tolls konkursbo, International Telephone & Telegraph Corporation (ITT) samt de båda bankerna, Stockholms Enskilda Bank och Aktiebolaget Svenska Handelsbanken, har konkursförvaltningen åsatt upprättad avräkningsnota en stämpel å 85,522 kronor 50 öre. Av utredningen torde framgå, att en fondstämpel till detta belopp icke varit betingad av gällande bestämmelser. Att den utgått har enligt uppgift berott därpå att konkursförvaltningen, då olika beräkningssätt kunnat tänkas, för att icke utsätta sig för risken av efterräkningar åsatt stämpel enligt det strängast tänkbara alternativet. Stämpelavgiften har enligt avtal guldits av ITT, under förbehåll om rätt att återfå det belopp, som kunde komma att av statsverket restitueras. Då fondstämpelförordningen icke innehåller några bestämmelser om restitution vid oriktig stämpelbeläggning — detta i följd därav att stämpelbeläggningsen icke ankommer å någon myndighet utan å kontrahenterna själva — läres restitution av ifrågavarande stämpelbelopp eller del därav kunna ske endast med riksdagens medgivande.

Det torde böra nämnas, att konkursförvaltningen enligt förordning den 22 juni 1911 (nr 51 sid. 4) haft möjlighet att hos statskontoret erhålla för statsverket bindande upplysning i fråga om skyldigheten att utgiva fondstämpelavgift vid ifrågavarande transaktion. Den omständigheten, att icke denna möjlighet begagnats, synes emellertid under förhanden varande förhållanden icke böra inverka på föreliggande frågas bedömande. Då den av ITT erlagda stämpelavgiften enligt vad såväl statskontoret som bank- och fondinspektionen anfört uppenbarligen är för hög, torde staten billigtvis böra återbetala vad som för mycket erlagts.

Statskontoret har ansett stämpel med 12,642 kronor 30 öre böra beräknas för det byte mellan 255,400 A-aktier och samma antal B-aktier i Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson, vilket ägt rum; stadgandet i fondstämpelförordningen om stämpelfrihet, då aktie utan mellangift bytes mot annan eller andra aktier i samma bolag och till enhanda eller lägre belopp, har nämligen med hänsyn till stadgandets grund icke av statskontoret ansetts tillämpligt vid byte mellan A- och B-aktier. Därest man valt för-

*Departements-
chefen.*

farandet att hos statskontoret begära upplysning angående den rätta stämpeln, torde således stämpel ha kommit att utgå med nämnda belopp. Bank- och fondinspektionen, som har tillsyn över efterlevnaden av fondstämpelförordningen, har biträtt statskontorets mening. För egen del anser jag mig heller icke böra föreslå, att restitution sker med högre belopp än 72,880 kronor 20 öre. Någon ränta härå anser jag icke böra utgå.

På grund av vad jag nu anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen medgiva,

att till International Telephone & Telegraph Corporation må utbetalas ett belopp av 72,880 kronor 20 öre att avföras å den i riksstaten uppförda inkomstititeln stämpelmedel.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.